

memo

van	afdeling	Datum	Contact
Bram Silkens/ Bernard Meijlink	Ruimtelijk Beleid	31-05-2013	Walcherse Archeologische Dienst (gemeenten Middelburg, Veere en Vlissingen) postbus 70 4330 AB Middelburg b.meijlink@middelburg.nl (06-52552925) b.silkens@middelburg.nl (06-50850164)

Contactgegevens informatieaanvrager

naam: Gemeente Middelburg

contactpersoon: Diederik van Bergeijk / Erwin Veldman

onderwerp

Inspectie sanering locatie Derringmoerweg 7 Arнемuiden

Locatiegegevens:

Adres: Derringmoerweg 7

Plaats: Arнемuiden

Gemeente: Middelburg

eventueel (centrum)coördinaat (en):

Aanleiding

Het onderzoek vindt plaats n.a.v. de plannen van de gemeente Middelburg voor de ontwikkeling van het plangebied. Het te onderzoeken perceel was tot voor kort eigendom van de familie Koster. De oude boerderij werd recent gesloopt en het terrein wordt nu gesaneerd en bouwrijp gemaakt. Hier moest meer gesaneerd dan verwacht. Bij de extra ontgravingen kwamen op woensdag 15 mei 2013 palenrijen bloot. De WAD werd hiervan op de hoogte gesteld. In deze memo worden de vondsten kort beschreven.

Vooronderzoek:

Het plangebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van twee getijde-inversieruggen (kreekruggen), één ter hoogte van de Derringmoerweg en één aan de oostelijke zijde van het gebied. Het onderzoeksgebied ligt grotendeels op de westelijke getijde-inversierug, die vrij goed herkenbaar is. Deze hogere zones in het landschap vormden vanaf de Vroege Middeleeuwen uitstekende vestigingsplaatsen. Het zijn dan ook deze ruggen waarop resten van bewoning en gebruik uit de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd te verwachten zijn.

Tijdens het booronderzoek en de oppervlaktekartering in februari 2009 werd op het hele terrein een hoge concentratie Middeleeuws en Nieuwe Tijd aardewerk aangetroffen. Gezien deze grote spreiding en de relatief grote fragmentatie van het materiaal bestaat de mogelijkheid dat het hier om opgebracht materiaal gaat.

Op de historische kaarten is minstens vanaf de tweede helft van de 17^e eeuw in de noordwestelijke hoek van het plangebied een boerderij weergegeven. De kaart van Visscher-Roman uit 1655 toont ter hoogte van de huidige boerderij bebouwing. Het onderzoeksgebied lijkt nog leeg te zijn, maar mogelijk valt de huidige bebouwing niet helemaal samen met de 16^e-eeuwse. Op de kaart van Hattinga (ca. 1750) is de noordwestelijke hoek van het plangebied wel bebouwd. De kaart van Jacob van Deventer geeft een globale indruk van de omgeving van Arнемuiden en het plangebied. Op de onderzoekslocatie is nog geen bebouwing aanwezig, maar mogelijk geeft Van Deventer enkel de grotere boerderijen in het

buitengebied weer. De mogelijkheid bestaat dus dat de 17^e-eeuwse boerderij teruggaat op een Middeleeuws gebouw. Het aangetroffen Middeleeuwse aardewerk, voor zover niet opgebracht, zou hiervoor een indicatie kunnen zijn.

Centraal over het plangebied liep in de 17^e eeuw ook een weg, die mogelijk ook een Middeleeuwse voorloper had. De Derringmoerweg volgt de loop van de kreekrug. Tot aan de ruilverkaveling in de tweede helft van de 20^e eeuw is het wegenpatroon nagenoeg ongewijzigd gebleven.

Resultaten Inspectie

Op locatie zijn de gevonden palen bekeken. Het kunnen oude palen zijn. Ze zijn wel goed bewaard, hebben een doorsnede van ca. 20 cm en hebben een zichtbare paalkuil rondom. Verder wist de medewerker van Wematech (?), Rob van Hooijdonk, te melden dat meer naar de straat een bakstenen fundering is weggetrokken. Het gaat om een een-steens-muur uit oude, zachte bakstenen van 23x11x6. Een laatste restje kon nog gedocumenteerd worden en is oost-west is georiënteerd. Volgens Rob maakt de muur meer naar de weg toe een hoek naar het zuiden.

Op 16 mei werd ook een waterput gevonden. Het blijkt een grote waterput opgebouwd uit IJsselsteentjes (17x8x4,5). De put heeft een buitendiameter van 1,92 meter en een binnendiameter van 1,40 meter. De binnenste ring van het metselwerk bestaat uit steentjes die kops naar binnen liggen; de buitenring bestaat uit steentjes die streks rondom liggen (zie foto's). De mortel is gelig en zandig. De put ligt ter hoogte van de tuinen van de geplande nieuwbouw en wordt dus eigenlijk niet bedreigd. De bovenkant van het bewaard gebleven metselwerk ligt op ongeveer 1 meter onder huidig maaiveld. Er werd geopteerd voor behoud in situ. De bovenste meter putvulling werd bekeken door Jan Vogel. Hier werd vooral recent afval (o.m. ijzerdraad) gevonden.

Vanaf de waterput naar het oosten toe strekt zich over een afstand van ca. 30 meter een palenrij uit. De palen liggen soms ca. 1,20 m en soms ca. 0,80 m van elkaar weg. Over het algemeen hebben ze een diameter van 20 cm en een duidelijke paalkuil rondom.

Vanaf de waterput naar het zuiden, naar de sloot aldaar, liep waarschijnlijk een houten gootje. Over een lengte van ca. 3 meter is dit namelijk bloot gelegd. Het is een gootje van 15 cm breedte en 14 cm hoogte. Het is vierkant in de coupe en bestaat uit vier planken van ca. 2 cm dikte.

De mooiste vondst bestond uit twee goed bewaarde veldbrandovens. Deze lagen centraal en aan de zuidzijde van het perceel. De ovens hebben dezelfde opbouw en werden beide met GPS ingemeten. Enkel de zuidelijke oven kon in detail bekeken en gedocumenteerd worden, dit om de werkzaamheden niet nodeloos te vertragen. De zuidelijke oven bestaat uit vijf geulen van ca. 60cm breed met daartussen iets hogere bankjes van ca. 80cm breed waarop de ongebakken bakstenen gelegd werden. De geulen liepen aan weerszijden een 50-tal cm voorbij de bankjes. In de geulen werd vervolgens hout gestookt die de bakstenen bakte. Het lijkt erop dat er bij aanvang een laag hout over zowel de geulen als de bankjes is gelegd (de houtskoollaag strekt zich over beide uit). Vervolgens is men telkens de stenen op de bankjes blijven opstapelen en is men in de geulen blijven stoken. Op twee van deze bankjes werd nog een gedeelte van de onderste bakstenen laag teruggevonden. Mogelijk zijn deze blijven liggen omdat ze door oververhitting onbruikbaar waren geworden. Zo is te zien dat de buitenste bakstenen zodanig werden blootgesteld aan grote hitte waardoor er een groene verglazing optrad (door het aanwezige zout in de klei). Opvallend is ook dat het niet enkel hele bakstenen zijn die ter bakking klaarlagen, maar ook halve stenen en zelfs kwartjes. Blijkbaar werd een deel van de behoefte aan deze kleinere formaten al tijdens de productie voorzien. Deze voorgevormde stenen zullen natuurlijk mooier ogen dan een doormidden gebroken baksteen.

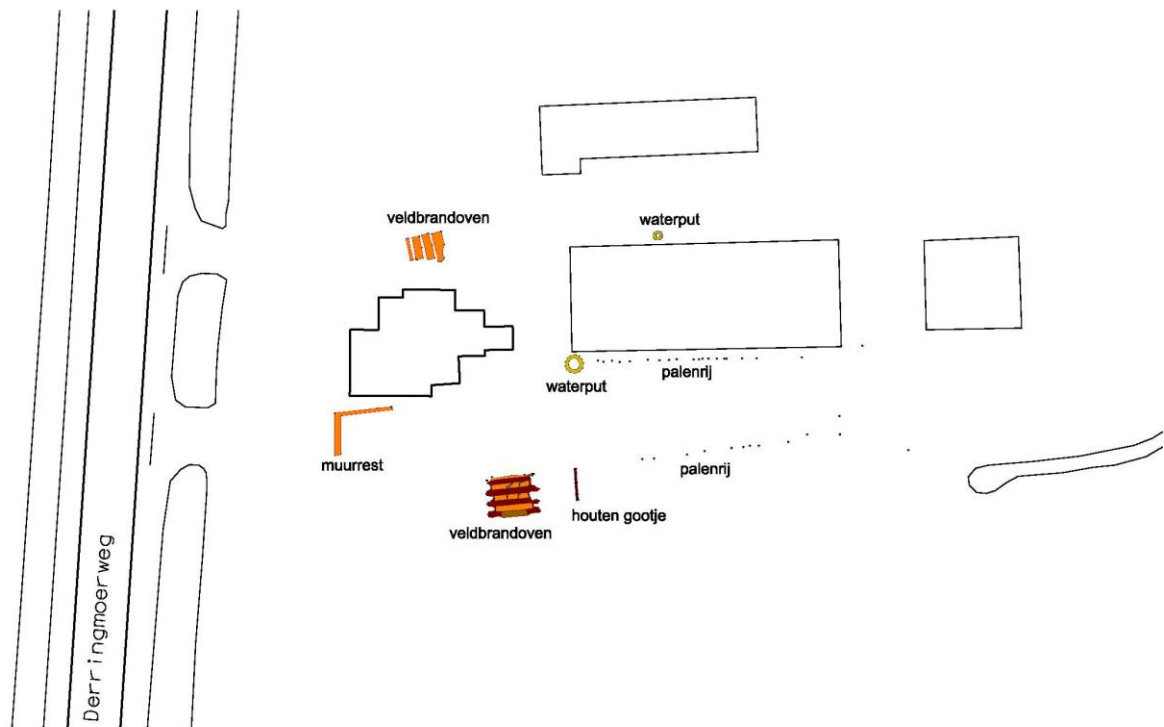
De gevonden bakstenen hebben een lengte van 26 cm, een breedte van 12cm en een dikte van 5,5cm. Op basis van de resterende stenen kon een ruwe inschatting van het aantal stenen per laag gemaakt worden. Dat zijn 15 stenen in de lengte en vijf in de breedte, in totaal 75 stenen per laag. De hier gedocumenteerde oven beschikte over drie banken wat neerkomt op 225 bakstenen per laag die tegelijk

konden worden gebakken. Het is niet bekend hoeveel lagen er op één bank konden worden opgestapeld.

Een coupe doorheen een baksteenbankje en twee geulen leerde dat de bodem onder de geulen tot 14cm diep verbrand is. Onder de bankjes is dit slechts enkele centimeters, wat wijst op een verschil in hitte in deze zones.

Het zijn duidelijk tijdelijke constructies, opgericht voor een specifieke bouw in de nabije omgeving. De vondst van meerdere ovens in elkaar nabijheid kan wijzen op beperkte, tijdelijke industrie waarbij een groot aantal bakstenen op korte tijd moest geproduceerd worden. De datering is nog onbekend maar een mogelijkheid zou de wederopbouw van Arnemuiden kunnen zijn na bv de verwoestingen aangericht door de Spanjaarden rond 1574 of overstromingen van de Arne midden 15^e eeuw.

Van alles zijn foto's gemaakt en alle fenomenen zijn met GPS ingemeten, zo ook de paalsporen en de muur. De zuidelijke oven werd op schaal 1:20 ingetekend. Ook werd het houtskoolpakket bemonsterd voor eventuele 14C-datering en werden twee bakstenen als monster meegenomen.

Allesporenkaart aan de hand van GPS metingen, geprojecteerd op de topografie voor de sloop van de boerderij

Waterput

uitgegraven waterput

Houten gootje – in situ bewaard

Coupe door houten gootje

